

Konkurences padome

**SECINĀJUMI PAR SIA "RĪGAS MEŽI" KOKZĀGĒTAVAS
"NORUPE" IZVEIDI UN TĀS KOMERCDARBĪBAS IETEKMI UZ
KONKURENCI**

(ATBALSTS VALSTS KONTROLES VEIKTAJĀ REVĪZIJĀ)

- 1 Konkurences padome (turpmāk – KP) laika periodā no 2018. gada augusta līdz 2018. gada oktobrim konsultēja un sniedza atbalstu Valsts kontroles veiktās likumības revīzijas "SIA "Rīgas meži" darbības, apsaimniekojot pašvaldības īpašumā esošo mežu platības, atbilstība normatīvo aktu prasībām" ietvaros, noskaidrojot tirgus dalībnieku viedokļus par Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošas kapitālsabiedrības SIA "Rīgas meži" kokzāgētavas "Norupe" izveidi un tās komercdarbības ietekmi uz konkurenci.
- 2 KP ieguva viedokli no vairāk nekā 30 zāģmateriālu ražotājiem (to vidū kokzāgētavas "Norupe" konkurentiem) un cirsmu un apaļkoku pircējiem. Iegūtā informācija aptver laika periodu no 2013. gada līdz 2017. gadam, vērtējot ietekmi uz konkurenci no kokzāgētavas "Norupe" darbības uzsākšanas, kā arī vērtējot koksnes resursu iepircēju sadarbību ar SIA "Rīgas meži" kopumā.
- 3 Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju SIA "Rīgas meži" dibināta 11.12.2007. ar Rīgas domes lēmumu Nr. 3192 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas meži” dibināšanu”. SIA "Rīgas meži" darbības galvenais mērķis ir, ievērojot meža ekosistēmu uzturēšanas un vides aizsardzības principus, nodrošināt efektīvu meža zemes apsaimniekošanu, garantējot ilgtspējīgu vides attīstību, nākotnes paaudžu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo vajadzību apmierināšanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.
- 4 SIA "Rīgas meži" ir viens no lielākajiem mežu apsaimniekotājiem Latvijā. Sabiedrība pati norādījusi, ka ir trešais lielākais meža zemju apsaimniekotājs Latvijā aiz AS "Latvijas valsts meži" un SIA „Bervik Skog”.
- 5 SIA "Rīgas meži" 2013. gadā uzsāka koksnes pārstrādi, uzbūvējot savu kokzāgētavu ar pārstrādes jaudu 50 000 m³ apaļkoksnes gadā. Maksimālais gatavās produkcijas izlaides apjoms gadā bija plānots 25 000 m³. Kā norādīja SIA "Rīgas meži", sākotnējais kokzāgētavas "Norupe" dibināšanas mērķis bija diversificēt riskus, kas varētu rasties no koksnes cenu svārstībām izolēs – negūstot tirgus cenu no cirsmu jeb augošu koku pārdošanas.
- 6 Katru gadu palielinās SIA "Rīgas meži" nodotais apaļkoku apjoms kokzāgētavai "Norupe". Tā, 2014. gadā tas bija 24 732 m³ apaļkoku, bet 2016. gadā sasniedza 57 040 m³. Līdz 2020. gadam plānots

- SIA "Rīgas meži" cirsmu izstrādi palielināt un kokzāģētavai „Norupe” piegādāt 100 800 m³ ¹.
- 7 SIA "Rīgas meži" 2016. gadā uzsāka ražotnes paplašināšanas projekta sagatavošanu sausā materiāla šķirošanas līnijas, baļķu laukuma, gatavās produkcijas laukuma būvniecībai². Turklāt publiski pieejamā informācija liecina, ka SIA "Rīgas meži" plāno attīstīt komercdarbību arī citos virzienos, kas saistīti ar koksnes dziļāku pārstrādi un tirdzniecību, investējot sausā materiāla šķirošanas līnijā, uzsākot granulu ražošanu un atverot savu veikalus³.
 - 8 Secināms, ka plānotās darbības ievērojami pārsniegs sākotnējo kokzāģētavas "Norupe" izveides mērķi un vēl vairāk ierobežos resursu pieejamībai tirgū jau esošajām kokzāģētavām.
 - 9 Uz resursu pieejamības mazināšanos privātajiem komersantiem un kokzāģētavai "Norupe" radītajām nepamatotām priekšrocībām norādījusi daļa no aptaujātajiem tirgus dalībniekiem. Atsevišķas komercsabiedrības minēja, ka SIA "Rīgas meži" cirsmu un apaļkoku piedāvājuma samazinājuma rezultātā ir grūtāk plānot saimniecisko darbību, nevar precīzi prognozēt izstrādes un realizācijas apjomu, bet citi norādījuši uz tagad radušos nepieciešamību meklēt alternatīvus apaļkoku piedāvātājus. Vienlaikus daži tirgus dalībnieki vērš uzmanību uz to, ka var pastāvēt grūtības pārslēgties uz alternatīvu cirsmu un apaļkoku pārdevēju, bet atsevišķi aptaujātie komersanti norāda, ka tiem pārorientēšanās iespējas nepastāv.
 - 10 Tādējādi kā būtiskāko negatīvo kokzāģētavas "Norupe" izveides ietekmi aptaujātie dalībnieki norādīja ierobežotās iespējas iegādāties SIA "Rīgas meži" apaļkokus kā izejmateriālus, jo tagad tos iegūst un pārstrādā kokzāģētava "Norupe".
 - 11 No komersantu sniegtās informācijas izriet, ka kokzāģētava "Norupe" iegūst apaļkokus par zemākām izmaksām, izmantojot Rīgas pilsētai piederošo mežu resursus. To apstiprina arī Valsts kontroles revīzijas ietvaros izdarītais secinājums, ka kokzāģētavai "Norupe" ir iespēja SIA "Rīgas meži" apaļkokus iegūt trīs reizes lētāk nekā citiem kokrūpniecības nozarē strādājošiem tirgus dalībniekiem. Turklāt, kā secinājusi Valsts kontrole, bez šādām izmaksu priekšrocībām SIA "Rīgas meži" kokzāģētava "Norupe" ciestu zaudējumus apaļkoku pārstrādes jomā. Līdz ar to SIA "Rīgas meži" norādītais, ka tā nespēj iegūt pietiekošus ienākumus no cirsmu un apaļkoku izolēm, nonāk pretrunā ar faktu, ka SIA "Rīgas meži" savai kokzāģētavai "Norupe" nodod kokmateriālus tikai par mežizstrādes (apaļkoku sagatavošanas) izmaksām.

¹ SIA "Rīgas meži" mājas lapa:

http://www.rigasmezi.lv/files/text/RMstrategija_2015_2020_23012015.pdf

² SIA "Rīgas meži" 2016. gada darbības pārskata 5. lpp.

³ Latvijas avīze, raksts 13.12.2017., pieejams: <http://laukos.la.lv/kokzagetava-norupe-gatavojas-lecienam/>

- 12 Tādējādi SIA "Rīgas meži" kokzāgētavai "Norupe" pastāv nepamatotas priekšrocības iegūt apaļkokus lētāk, ražot zāgmateriālus par zemākām izmaksām un pārdot gatavo produkciju (zāgmateriālus) par pievilcīgāku cenu nekā konkurentiem, kas darbojas zāgmateriālu ražošanas tirgū. Šāda SIA "Rīgas meži" rīcība ierobežo pārējo tirgus dalībnieku iespēju konkurēt zāgmateriālu ražošanā.
- 13 Valsts pārvaldes iekārtas likuma (VPIL) 88. pants paredz pienākumu publiskai personai veikt ekonomisku izvērtējumu savai vai savas kapitālsabiedrības darbībai. Rīgas domei, uzsākot vai paplašinot SIA "Rīgas meži" un tās kokzāgētavas "Norupe" komercdarbību, bija jāvadās pēc VPIL 88. panta nosacījumiem, lai noskaidrotu, vai kā pamatojums pastāv kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā paredzētajiem nosacījumiem (tirgus nepilnība, stratēģiski svarīgi pakalpojumi (preces) vai stratēģiski svarīgu īpašumu pārvaldīšana).
- 14 Saskaņā ar Rīgas domes 15.12.2015. gada lēmumu Nr. 3345 apstiprināts Rīgas pilsētas pašvaldības tiešās līdzdalības kapitālsabiedrības izvērtējums. Tomēr, iepazīstoties ar Rīgas domes veikto izvērtējumu, secināms, ka SIA "Rīgas meži" dibināšanas mērķis ir nodrošināt mežu zemes apsaimniekošanu, kas saistīta ar dabas resursu izmantošanu, atjaunošanu un meža ekosistēmas uzturēšanu, vides aizsardzības principu ievērošanu, kas garantē ilgtspējīgas vides attīstību, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Tādējādi KP secina, ka Rīgas dome izvērtējusi tikai līdzdalību SIA "Rīgas meži" un nav atsevišķi vērtējusi savu līdzdalību kokzāgētavā "Norupe".
- 15 Līdz ar to atbilstoši VPIL 88. pantam Rīgas domei un SIA "Rīgas meži" bija jāizvērtē, vai Rīgā un tās reģionā darbojas kokzāgētavas, kuras varētu sniegt SIA "Rīgas meži" nepieciešamos pakalpojumus saistībā ar kokmateriālu (apaļkoku) apstrādi, vai pastāv objektīva nepieciešamība pēc jaunas kokzāgētavas izveides no pašvaldības uzņēmuma (SIA "Rīgas meži") puses un kāda varētu būt kokzāgētavas "Norupe" izveides un darbības iespējamā ietekme uz konkurenci konkrētajā tirgū, t.i., uz Rīgas un tās reģiona kokzāgētavu darbību. Ievērojot to, ka kokzāgētavas "Norupe" darbības priekšrocības samazina pārējo tirgus dalībnieku spēju veikt investīcijas un attīstīt ražošanu, gluži pretēji – pastāv risks, ka privātie komersanti būs spiesti sašaurināt ražošanu.
- 16 Ņemot vērā, ka kokzāgētavas "Norupe" sniegtos pakalpojumus pilnā apjomā spēj nodrošināt privātais sektors, jo īpaši attiecībā uz produkcijas (apaļkoku) apstrādi, Rīgas domei un SIA "Rīgas meži" jāvērtē, vai pastāv objektīva nepieciešamība pēc SIA "Rīgas meži" veiktās komercdarbības turpināšanas kokmateriālu pārstrādes jomā un jaunu papildu komercdarbības veidu attīstīšanas.